

PANOPTİKON İÇİMİZDE

Sabahattin Ali'nin Eserlerinin İktidar
Düzleminde Karşılaştırmalı İncelenmesi

Kadir Can DİLBER

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-375-486-0

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
PANOPTİKON İÇİMİZDE
Sabahattin Ali'nin Eserlerinin İktidar
Düzleminde Karşılaştırmalı İncelenmesi

Yayıncı Sertifika No
47518

Baskı ve Cilt
Vadi Matbaacılık

Yazar
Kadir Can DİLBER
ORCID iD: 0000-0003-0975-176X

Bisac Code
EDU043000

Yayın Koordinatörü
Yasin DİLMEN

DOI
10.37609/akya.3655

Kütüphane Kimlik Kartı
Dilber, Kadir Can.

Panoptikon İçimizde Sabahattin Ali'nin Eserlerinin İktidar Düzleminde
Karşılaştırmalı İncelenmesi / Kadir Can Dilber.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
175 s. : tablo, resim. ; 135x210 mm.

Kaynakça var.
ISBN 9786253754860

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Gözlerine bakmaya kıyamadığım

Nilsu ve Can'a...

Çünkü yönetmeyi bilmeyen
Kendini, heveslidir yönetmeye
Komşusunun istencini, kendi gururlu aklına uyan biçimde.
Görölmekte ama burada büyük bir mücadele örneđi:
Çıkınca güçlünün karşısına daha da güçlüsü,
Parçalanıyor özgürlüğün binbir çiçekli tacı,
Sarılıyor kaskatı defne yaprakları hükümdarın başına.

Johann Wolfgang Goethe

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
Labirente Girmeden Önce	1
 BÖLÜM 1	
İKTİDARIN LABİRENTİNE GİRİŞ.....	5
1.1. İstencin Gücü.....	5
1.2. Gözün Tahakkümü.....	14
 BÖLÜM 2	
GÖZETİM KÜLTÜRÜ	27
2.1. Gözetim / Pan-opticon	27
2.2. Edebi Gözetim	35
 BÖLÜM 3	
PANOPTİKON İÇİMİZDE	53
3.1. Ben'in İktidarı / Faust'un Gölgesinde "İçimizdeki Şeytan"	53
3.2. İktidarın Ben'i / "Dava"nın Anlamsızlığında "Kuyucaklı Yusuf" .	66
3.3. Bedenin İktidar'ı / "Dorian Gray'in Portresi"nden "Kürk Mantolu Madonna"yı İzlemek	75
3.4. İktidar'ın Beden'i / "Othello"nun Karanlığında "Komik-i Şehir" ve "Yeni Dünya"	87

BÖLÜM 4

LABİRENTİN BÜROKRASİSİ..... 95

4.1. Demir Kafes'te Sıkışıp Kalmak: Yasanın Önündeki Kurbanlar..... 95

4.2. Labirentin Hipnozu / Poe'nun Uyanıklığında “Birdenbire Sönen
Kandilin Hikâyesi” 110

4.3. Bürokrasinin “Şato”sundan “Sırça Köşk”ü Taşlamak 141

BÖLÜM 5

GÖZETİMDEN ÇIKIŞ 153

5.1. Makinenin Öğütücüsündeki Karakterler..... 153

KAYNAKÇA..... 163

KAYNAKÇA

- Ali, S. (2015). *Bütün Eserleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Alt, P.A. (2016). *Her Şeyin Başlangıcı: Şeytanın Düşüşü ve Kötünün Doğuşu*. (Çev. Sabir Yücesoy). İstanbul: Sel Yayınları.
- Anday, M.C. (1996). *Rahatı Kaçan Ağaç*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Arendt, H. (1951). *The Origins of Totalitarianism*. New York: Schocken Books.
- Arendt, H. (2018). *Sorumluluk ve Yargı*. (Çev. Müge Serin). İstanbul: Sel Yayınları.
- Baudrillard, J. (1981). *Simulacres et Simulation*. Paris: Éditions Galilée.
- Bauman, Z., Lyon, D. (2016). *Akışkan Gözetim*. (Çev. Elçin Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beckett, S. (1979). *Eşlik*. (Çev. Seniha Akar). İstanbul: Düzlem Yayınları.
- Bentham, J. (1843). *Panopticon Letters: The Works of Jeremy Bentham*. Edinburgh: A. Constable & Co.
- Bentham, J. (1995). *The Panopticon Writings*. (Edit. Miran Bozovic). London: Verso.
- Binbir Gece Masalları*. (2014). (Çev. Âlim Şerif Onaran). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayırım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*. (Çev. Derya Fırat Şannan, Ayşe Günce Berkkurt). Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Eril Tahakküm*. (Çev. Bediz Yılmaz). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bradbury, R. (2014). *Fahrenheit 451*. (Çev. Zerrin Kayalıoğlu- Korkut Kayalıoğlu). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Butler, J. (2014). *Bela Bedenler*. (Çev. Cüneyt Çakırlar, Zeynep Talay). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Canetti, E. (2006). *Kitle ve İktidar*. (Çev. Gülşat Aygen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Copenhaver, B. P. (2015). *Hermetica: The Greek Corpus Hermeticum and the Latin Asclepius in a New English Translation*. Cambridge University Press.
- Crozier, M. (1964). *The Bureaucratic Phenomenon*, University of Chicago Press.

- Deleuze, G., Guattari, F. (2001). *Kafka: Minör Bir Edebiyat İçin*. (Çev. Özgür Uçkan, Işık Ergüden). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Deleuze, G. (2016). *Nietzsche*. (Çev. İlke Karadağ). İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- Deleuze, G.; Guattari, F. (2023). *Kapitalizm ve Şizofreni 2: Bin Yayla*. (Çev. Emre Sünter). İstanbul: Norgunk Yayıncılık.
- Derlien, H.U. (1991). 'Bureaucracy in Art and Analysis: Kafka and Weber'. *Journal of Kafka Society of America*. 1 (2). pp. 4–20.
- Derrida, J. (2020). *Edebiyat Edimleri*. (Çev. Mukadder Erkan, Ali Utku). İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Dornemann, A. (1984). *Im Labyrinth der Bürokratie: Tolstojs "Auferstehung" und Kafkas "Schloss"*. C. Winter.
- Dostoyevski, F. M. (2016). *Karamazov Kardeşler*. (Çev. Nihal Yalaza Taluy). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dostoyevski, M. F. (2011). *Öyküler*. (Çev. Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dostoyevski, M. F. (2011). *Öteki*. (Çev. Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gay, P., (ed.), (2005). *The Values of Bureaucracy*. Oxford: Oxford University Press.
- Evans, D. (1996). *An Introductory Dictionary of Lacanian Psychoanalysis*. Routledge.
- Fagan, J. (2015). *Panoptikon*. (Çev. Şeyda İşler). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu*. (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay). Ankara: İmge Kitabevi.
- Foucault, M. (2006). *Deliliğin Tarihi*. (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay). Ankara: İmge Kitabevi.
- Foucault, M. (2012). *Bilme İstenci Üzerine Dersler*. (Çev. Kerem Eksen). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Foucault, M. (2012). *İktidarın Gözü*. (Çev. Işık Ergüden). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2015). *Cinselliğin Tarihi*. (Çev. Hülya Uğur Tanrıöver). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2015). *Öznenin Yorumbilgisi*. (Çev. Ferda Keskin). İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Galeano, E. (2017). *Hikâye Avcısı*. (Çev. Süleyman Doğru). İstanbul: Sel Yayınları.
- Garud, R.; Kumaraswamy, A. (2005). "Vicious Circles in the Management of Knowledge: The Case of Infosys Technologies". *MIS Quarterly*, 29 (1), 9–33.

- Goethe, J. W. (2024). *Gürge Kral*. (Çev. Ataol Behramoğlu, Mahmure Kahraman). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gorki, M. (2004). *Makar Çudra*. (Çev. Mehmet Özgül, Ayşe Hacıhasanoğlu). İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Han, B. C. (2019). *Yorgunluk Toplumu*. (Çev. Samet Yalçın). İstanbul: Açılım Kitap Yayınları.
- Hobbes, T. (2007). *Leviathan*. (Çev. Semih Lim). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Huxley, A. (2015). *Cesur Yeni Dünya*. (Çev. Ümit Tosun). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Janouch, G. (2000). *Kafka ile Söyleşiler*. (Çev. Kâmuran Şipal). İstanbul: Cem Yayınevi
- Kafka, F. (2005). *Dava*. (Çev. Kâmuran Şipal). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kafka, F. (2010). *Aforizmalar*. (Çev. Osman Çakmakçı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları
- Kafka, F. (2010). *Milena'ya Mektuplar*. (Çev. Esen Tezel). İstanbul: Can Yayınları.
- Kafka, F. (2014). *Bütün Öyküler*. (Çev. Kamuran Şipal). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kafka, F. (2019). *Şato*. (Çev. İlknur Özdemir). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kant, I. (2021). *Yaşamın Anlamı*. (Çev. Gürsel Uyanık, Ahmet Sarı). Ankara: Fol Kitap.
- Karatani, K. (2008). *Transkritik: Kant ve Marx Üzerine*. (Çev. Erkal Ünal). İstanbul: Metis Yayınları.
- Karst, R. (1984). "Kafka ve Gogol-Gerçekliği Olan İmgeler ve İmgeleri Olan Gerçek". *Yazko Çeviri- Kafka Özel Sayısı*, s. 69-80.
- Kesey, K. (2007). *Guguk Kuşu*. (Çev. Aziz Üstel). İstanbul: FK Kitaplığı.
- Koşmak, F. (2024). *Panoptikon/Omniptikon Modellerinin Huxley ve Orwell'in Distopyalarında Karşılaştırılması*. İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Kundera, Milan. (2002). *Roman Sanatı*. (Çev. Aysel Bora). İstanbul: Can Yayınevi.
- LaBier, D. (1983). "Bureaucracy and Psychopathology". *Political Psychology*, 4(2), pp. 223-243.
- Lacan, J. (2006). *Ecrits*. W.W. Norton and Company.
- Löwy, M. (2008). *Franz Kafka: Boyun Eğmeyen Hayalperest*. (Çev. Işık Ergüden). İstanbul: Versus Kitap.
- Löwy, M. (2018). *Demir Kafes: Max Weber ve Weberci Marksizm*. (Çev. Nihan Çetinkaya). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Lukacs, G. (2014). *Nietzsche: Emperyalist İrrasyonalizmin Kurucusu*. (Çev. Vural Yıldırım). Ankara: Epos Yayınları.
- Marmara, N. (1994). *Kırmızı Kahverengi Defter*. İstanbul: Telos Yayıncılık.
- Marmara, N. (2018). *Sylvia Plath'm Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi*. İstanbul: Everest Yayınları.
- May, C. E. (2010). *Edgar Allan Poe: Öykü Üzerine Bir İnceleme*. (Çev. Hivren Demir-Atay). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Merton, R. K. (1940). *Bureaucratic Structure and Personality*, Social Forces.
- Mommsen, W. J. (1974). *The Age of Bureaucracy: Perspectives on the Political Sociology of Max Weber*. Blackwell.
- Nabokov, V. (2014). *Göz*. (Çev. Ece Şetvan). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Niedzwiecki, H. (2010). *Dikizleme Günlüğü*. (Çev. Gökçe Gündüç). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Nietzsche, F. (2010a). *Böyle Buyurdu Zerdüşt*. (Çev. Murat Batmankaya). Ankara: Say Yayınları.
- Nietzsche, F. (2010b). *Güç İstenci*. (Çev. Nilüfer Epçeli). İstanbul: Say Yayınları.
- Nietzsche, F. (2017). *İyinin ve Kötünün Ötesinde*. (Çev. Mustafa Tüzel). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Orwell, G. (2014). 1984. (Çev. Celal Üster). İstanbul: Can Yayınları.
- Papini, G. (2012). *Düşsel Konçerto I*. (Çev. Sinem Karaaslanoglu). İstanbul: Monokl Yayınları.
- Pinch, G. (2002). *Egyptian Mythology: A Guide to the Gods, Goddesses, and Traditions of Ancient Egypt*. Oxford University Press.
- Pirandello, L. (1949). *Altı Şahıs Yazarını Arıyor*. (Çev. Dr. Feridun Timur). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Pirandello, L. (2008). *Size Öyle Geliyorsa Öyledir*. (Çev. Füsün Günerel). İstanbul: Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları.
- Platon (2010). *Devlet*. (Çev. Sabahattin Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Poe, E. A. (2022). *Bütün Hikâyeleri*. (Çev. Dost Körpe). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Postman, N. (1985). *Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business*. New York: Penguin Books.
- Safranski, R. (2013). *Romantik Bir Alman Sorunsalı*. (Çev. Ali Nalbant). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Sartre, J.-P. (2010). *Varlık ve Hiçlik*. (Çev. Turhan Ilgaz, Gaye Çankaya Eksen). İstanbul: İthaki Yayınları.

- Schopenhauer, A. (2005). *İsteme ve Tasarım Olarak Dünya*. (Çev. Levent Özşar). Bursa: Biblos Kitabevi.
- Sennet, R. (1999). *Gözün Vicdanı*. (Çev. Süha Sertabiboğlu-Can Kurultay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Shakespeare. (2019). *Othello*. (Çev. Özdemir Nutku). İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Todorov, T. (2004). *Fantastik: Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım*. (Çev. Nedit Öztokat). İstanbul: Metis Yayınları.
- Tolstoy, L. N. (1999). *İçimizdeki Şeytan*. (Haz. Serkan Özburun, S. Neval Şimşek). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Tournier, M. (2021). *Cuma Ya Da Pasifik Arafı*. (Çev. Melis Ece). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Warner, M. (2007). "Kafka, Weber and Organization Theory". *Human Relations*. 60 (7). pp. 1019–1038.
- Weber, M. (1999). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizm Ruhu*. (Çev. Zeynep Gürrata). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Weber, M. (2005). *Bürokrasi ve Otorite*. (Çev. H. Bahadır Akın). Ankara: Adres Yayınları.
- Wilde, O. (2024). *Dorian Gray'in Portresi*. (Çev. Didar Zeynep Batumlu). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Wilkinson, R. H. (2003). *The Complete Gods and Goddesses of Ancient Egypt*. Thames & Hudson.
- Wittgenstein, L. (2013). *Tractatus Logico-Philosophicus*. (Çev. Oruç Aruoba). İstanbul: Metis Yayınları.
- Yalom, I. D. (2011). *Nietzsche Ağladığında*. (Çev. Aysun Babacan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Zamyatin, Y. (2022). *Biz*. (Çev. Barış Zeren). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Zizek, S. (2011). *Olumsuzla Oyalanma*. (Çev. Hakan Gür). Ankara: İmge Kitabevi.
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism*. New York: Publicaffairs.
- Zweig, S. (2005). *Ruh Yoluyla Tedavi: F. A. Mesmer, M. Baker-Eddy, S. Freud*. (Çev. Hüseyin Salihoglu). Ankara: İmge Kitabevi.
- [Franz Mesmer]. (1734–1815). (<https://fineartamerica.com/feature-d/3-franz-mesmer-1734-1815-granger.html>).
- [Jeremy Bentham'ın Panoptikon Planı]. (1843). *Planta do Panóptico. The Works of Jeremy Bentham* (Ed. Bowring, Cilt 4, ss. 172–173).
- [Room 8 Filminden Bir Sahne]. (2013). *Geoffrey Fletcher*.